KUMMISSJONI TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ

Brussel 14.10.2005
KUMM(2005) 484 finali

GREEN PAPER

It-titjib tas-saħħa mentali tal-popolazzjoni
Lejn strateġija għall-Unjoni Ewropea dwar is-saħħa mentali

MT MT

WERREJ

1. Daħla ... 3

2. Saħħa mentali – ċentrali għaċ-ċittadini, soċjeta' u politika ... 4

3. Is-sitwazzjoni – saħħa mentali ħażina, sfida dejjem akbar għall-UE ... 4

4. L-iżvilupp ta' reazzjonijiet: Inizjattivi politiċi fuq is-saħħa mentali ... 5

4.1. Il-Komunità Ewropea, il-mandat tagħha u l-attivitajiet fil-qasam tas-saħħa mentali .. 5

4.2. Is-saħħa mentali fl-Istati Membri ... 7

5. Il-bżonn għal Strateġija ta' l-UE fuq is-saħħa mentali ... 7

6. It-tiftix għal soluzzjonijiet – għażliet ta' azzjoni ... 8

6.1. Il-Promozzjoni tas-saħħa mentali u l-indirizz tas-saħħa mentali permezz ta' azzjoni preventiva ... 8

6.1.1. Il-Promozzjoni tas-saħħa mentali tal-popolazzjoni ... 8

6.1.2. L-indirizz tas-saħħa mentali ħażina permezz ta' azzjoni preventiva; ... 10

6.2. Il-promozzjoni ta' l-inklużjoni soċjali għal persuni mentalment morda jew diżabbli u l-protezzjoni tad-drittijiet fundamentali tagħhom u tad-dinjità ... 11

6.3. It-titjib ta' l-informazzjoni u l-għarfien dwar is-saħħa mentali fl-UE ... 12

7. Proċess ta' konsultazzjoni għall-iżvilupp ta' strateġija ta' l-UE dwar is saħħa mentali ... 13

7.1. Il-Ħolqien ta' Djalogu dwar is-Saħħa Mentali ma' l-Istati Membri ... 13

7.2. It-tnedija ta' Pjattaforma ta' l-UE għas-Saħħa Mentali ... 13

7.3. L-iżvilupp ta' punt ta' kuntatt bejn il-politika u riċerka fuq is-saħħa mentali ... 13

8. Il-Passi li jmiss ... 14

GREEN PAPER

It-titjib tas-saħħa mentali tal-popolazzjoni
Lejn strateġija għall-Unjoni Ewropea dwar is-saħħa mentali

1. DAĦLA

Is-saħħa mentali tal-popolazzjoni Ewropea hija riżors biex jintlaħqu xi għanijiet strateġiċi ta' politika, bħal pereżempju biex l-Ewropa titpoġġa lura fit-triq ta' prosperità fuq medda twila ta' żmien, biex tkun sostnuta r-rabta ta' l-Ewropa għal solidarjetà u ġustizzja soċjali, u sabiex jinġiebu benefiċji prattiċi tanġibbli għall-kwalità ta' ħajja taċ-ċittadini Ewropej[1].

Madankollu, is-saħħa mentali tal-popolazzjoni ta' l-UE tista' titjieb konsiderevolment:

- Saħħa mentali ħazina taffetwa kull raba' ċittadin u tista' twassal għal suwiċidju, il-kawża ta' wisq imwiet;
- Saħħa mentali ħazina tikkawża telfiet sinifikanti u piżijiet lis-sistemi ekonomiċi, soċjali, edukattivi kif ukoll lis-sistemi tal-kriminalità u l-ġustizzja;
- Għadhom jeżistu l-istigmatizzazzjoni, d-diskriminazzjoni u n-nuqqas ta' rispett lejn id-drittijiet umani u d-dinjità ta' dawk morda mentalment u tal-persuni b'diżabbiltà, u dan huwa sfida lil valuri Ewropej tal-qofol.

It-titjib huwa possibli. Diġà ttieħdu ħafna inizjattivi. Hemm bżonn ta' iktar żvilupp u konsolidazzjoni ta' l-azzjonijiet eżistenti. F'Jannar 2005 il-Konferenza Ministerjali Ewropea tad-*WHO* dwar is-Saħħa Mentali stabilixxiet qafas għal azzjoni komprensiva, u ħolqot impenn politiku b'saħħtu għas-saħħa mentali. Stiednet lill-Kummissjoni Ewropea, sieħba kollaborattiva tal-konferenza, biex tikkontribwixxi fit-twettiq ta' dan il-qafas ta' azzjoni, skond il-kompetenzi tagħha u l-aspettativi tal-Kunsill u bi sħab mad-*WHO*.

Din il-*Green Paper* hija l-ewwel risposta għal din l-istedina. Tipproponi li twaqqaf strateġija ta' l-UE dwar is-saħħa mentali. Dan kieku jżid il-valur: billi jikkostitwixxi qafas għal skambju u kooperazzjoni bejn Stati Membri; billi jgħin biex tiżdied il-koerenza ta' azzjonijiet fis-setturi ta' politika ta' saħħa u dawk li mhumiex fil-livell ta' l-Istati Membri u tal-Kommunità; u billi jippermetti l-involviment ta' medda wiesgħa ta' *stakeholders* rilevanti fil-kostruzzjoni ta' soluzzjonijiet.

L-għan ta' din il-*Green Paper* huwa li tniedi dibattitu ma' l-istituzzjonijiet Ewropej, il-Gvernijiet, il-professjonisti tas-saħħa, l-i*stakeholders* f'setturi oħra, is-soċjetà ċivili inklużi organizzazzjonijiet ta' pazjenti, u l-kommunità ta' riċerka dwar ir-relevanza tas-saħħa mentali għall-UE, l-bżonn ta' strateġija fil-livell ta' l-UE u l-prijoritajiet possibbli.

Skond il-proviżjonijiet ta' l-Artikolu 152 tat-Trattat tal-KE, xi proposti fis-settur tas-saħħa pubbblika li saru f'din il-*Green Paper* jaqgħu taħt il-kompetenza tal-Kommunità. Aktar proposti se jkunu l-kompetenza esklussiva ta' l-Istati Membri. Għal proposti ta' azzjoni f'oqsma oħra ta' politika, il-bażijiet legali xierqa se japplikaw.

L-għan tal-Kummissjoni huwa li tippublika r-riżultati tal-proċess ta' konsultazzjoni flimkien ma', jekk dan ikun f'loku, il-proposta tagħha għal strateġija fuq is-saħħa mentali għall-UE sa l-aħħar ta' 2006.

2. SAĦĦA MENTALI – ĊENTRALI GĦAĊ-ĊITTADINI, SOĊJETA' U POLITIKA

M'hemm l-ebda saħħa mingħajr saħħa mentali. Għaċ-*ċittadini*, is-saħħa mentali hija riżors li jippermettilhom jirrealizzaw l-potenzjal intelletwali u emozzjonali u biex isibu u jwettqu r-rwol tagħhom fil-ħajja soċjali, ta' l-iskola u x-xogħol. Għas-*soċjetajiet*, is-saħħa mentali tajba taċ-ċittadini tikkontribwixxi għal prosperità, solidarjetà u ġustizzja soċjali. Kuntrarjament, is-saħħa mentali ħażina timponi nefqiet enormi, telfiet u piżijiet fuq iċ-ċittadini u s-sistemi tas-soċjetà.

Is-saħħa mentali, is-saħħa mentali ħażina u x'jiddeterminaha:

Id-*WHO* tiddeskrivi s-**saħħa mentali** bħala: "stat ta' benesseri fejn l-individwu jirrealizza l-abiltajiet tiegħu jew tagħha, jista' jfendi bit-tensjonijiet normali tal-ħajja, jista' jaħdem b'mod produttiv u li jħalli l-frott, u jista' jikkontribwixxii lill-kommunità tiegħu jew tagħha".[2]

Is-saħħa mentali ħażina tinkludi problemi ta' saħħa mentali u tensjoni, il-funzjonament ħażin assoċjat ma' diqa, sintomi, u diżordni mentali dijanjostikabbli, bħall-iskizofrenja u d-dipressjoni.

Il-kundizzjoni mentali tal-persuni hija determinata minn **ħafna fatturi** (anness 1), li jinkludu dawk bijoloġiċi, (eż. ġenetika, sess), individwali (eż. esperjenzi personali), familjari u soċjali (eż. appoġġ soċjali) kif ukoll ekonomiċi u ambjentali (eż. stat soċjali u kundizzjonijiet ta' għixien).

3. IS-SITWAZZJONI – SAĦĦA MENTALI ĦAŻINA, SFIDA DEJJEM AKBAR GĦALL-UE

Id-dimensjoni tas-saħħa

Huwa stmat li f'sena waħda aktar minn 27% ta' l-adulti Ewropej jesperjenzaw mill-anqas forma waħda ta' saħħa mentali ħażina (ara l-anness 2)[3]

Il-forom l-aktar komuni ta' saħħa mentali ħażina fl-UE huma l-ansjetà u d-dipressjoni. Sas-sena 2020, id-dipressjoni hija maħsuba li se tkun l-ogħla kawża ta' mard fid-dinja żviluppata[4]

Bħalissa, fl-UE, kull sena madwar 58,000 ċittadin imut permezz ta' suwiċidju (anness 3), aktar mill-imwiet annwali kkawżati mill-inċidenti tat-traffiku, l-omiċidju, jew l-*HIV/AIDS*[5].

Hemm rabta mill-qrib bejn is-saħħa mentali u dik fiżika. Implikazzjoni waħda: l-integrazzjoni tas-saħħa mentali fil-proviżjoni ta' kura ġenerali fl-isptar tista' tnaqqas sostanzjalment il-perjodi fl-isptar, u b'hekk tillibera riżorsi ekonomiċi.

L-impatt fuq il-prosperità, is-solidarjetà u l-ġustizzja soċjali

L-implikazzjonijiet ta' saħħa mentali ħażina huma ħafna:

Is-saħħa mentali ħażina hija stmata li tiswa lill-UE bejn 3%-4% tal-PGD, l-aktar minħabba telf fil-produttività[6]. Id-disturbi mentali huma kawża prinċipali ta' l-irtirar bikri u ta' pensjonijiet ta' diżabiltà[7].

Disturbi fil-kondotta u l-imġiba fit-tfulija huma spiża fuq is-sistemi soċjali, edukattivi u kriminali (ara l-anness 4)[8].

Aktar nefqiet li mhumiex tanġibbli jikkonċernaw il-mod li bih is-soċjetà tittratta lil persuni b'mard mentali u b'diżabiltà. Minkejja għażliet ta' trattament aħjar u żviluppi pożittivi fil-kura psikjatrika, persuni b'saħħa mentali ħażina jew b'diżabiltà għadhom jesperjenzaw l-esklużjoni soċjali, l-istigmatizzazzjoni, id-diskriminazzjoni jew in-nuqqas ta' rispett lejn id-drittijeit fundamentali u d-dinjità tagħhom.

4. L-IŻVILUPP TA' REAZZJONIJIET: INIZJATTIVI POLITIĊI FUQ IS-SAĦĦA MENTALI

Il-perċezzjoni dejjem tikber tas-saħħa mentali ħażina bħala problema wasslet lil ħafna nies li jfasslu l-politika, professjonisti tas-saħħa u *stakeholders* oħra biex ifittxu soluzzjonijiet, l-aktar reċentement fil-Konferenza Ministerjali tad-*WHO* u ta' l-Ewropa dwar is-Saħħa Mentali[9].

Hemm qbil li l-ewwel prijorità hija li jingħataw servizzi effettivi u ta' kwalità għolja ta' kura u trattament, li jkunu aċċessibbli għal dawk b'saħħa mentali ħażina[10].

Madankollu, għalkemm intervenzjonijiet mediċi għandhom rwol ċentrali biex jilqgħu għall-isfidi, weħidhom ma jistgħux jindirizzaw u jbiddlu fatturi soċjali determinanti. Għalhekk, skond l-istrateġija tad-*WHO*, hemm bżonn ta' metodu komprensiv, li jinkludi l-provvediment ta' trattament u kura għal individwi, iżda wkoll azzjoni għal popolazzjoni sħiħa sabiex tiġi promossa s-saħħa mentali, biex jipprevjeni s-saħħa mentali ħażina u biex jindirizza l-isfidi assoċjati ma' l-istigma u d-drittijiet umani. Dan il-metodu għandu jinvolvi ħafna atturi, inkluż setturi ta' politika tas-saħħa u mhumiex, kif ukoll *stakeholders* li d-deċiżjonijiet tagħhom iħallu impatt fuq is-saħħa mentali tal-popolazzjoni. L-organizzazzjonijiet tal-pazjenti u s-soċjetà ċivili għandhom jingħataw rwol prominenti biex jinbnew is-soluzzjonijiet.

4.1. Il-Komunità Ewropea, il-mandat tagħha u l-attivitajiet fil-qasam tas-saħħa mentali

Il-mandat ta' azzjoni fil-livell Komunitarju fil-qasam tas-saħħa pubblika huwa definit fl-Artikolu 152 tat-Trattat tal-KE. Jgħid li: "Il-livell għoli ta' ħarsien tas-saħħa umana għandu jkun assigurat fid-definizzjoni u l-implimentazzjoni ta' l-istrateġiji u l-attivitajiet kollha Komunitarji."[11].L-azzjoni tal-Komunità għandha tikkumplimenta l-politika nazzjonali għat-titjib tas-saħħa, il-prevenzjoni tal-mard, l-informazzjoni u edukazzjoni dwar is-saħħa, kif ukoll tnaqqas il-ħsara relatata mad-droga, u tinkoraġġixxi l-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri f'dawn l-oqsma. L-Istati Membri huma esklussivament kompetenti għall-organizzazzjoni tas-servizzi ta' saħħa u kura. Għal politika oħra tal-Komunità japplikaw il-bażijiet legali li jkunu jgħoddu.

Skond dawn il-kompetenzi, is-saħħa mentali hija kwistjoni għall-Komunità Ewropea permezz ta':

- Il-kontribuzzjoni li saħħa mentali tajba tal-popolazzjoni tista' tagħti lil xi oġġettivi politiċi strateġiċi;

- Ir-rwol tal-Komunità biex tinkoraġixxi u twieżen il-koperazzjoni bejn l-Istati Membri u biex tindirizza l-inugwaljanzi bejniethom; u

- L-obbligu tal-Komunità biex tikkontribwixxi għal livell għoli ta' protezzjoni tas-saħħa tal-bniedem permezz tal-politika u l-attivitajiet tagħha.

Tul l-aħħar snin, inizjattivi varji speċifiċi ġew żviluppati f'diversi miżuri tal-Komunità:

– Il-**politika tas-saħħa** tal-Komunità ilha tinkludi s-saħħa mentali mill-1997 permezz ta' proġetti speċifiċi u inizjattivi ta' politika[12] (anness 5). Il-*Programm tas-Saħħa* ta' l-UE *2003-2008*[13] jipprovdi l-bażi legali għall-azzjoni. Aktar prijoritajiet relatati indirizzaw l-abbuż tad-droga u l-ħsara kkawżata mill-alkoħol.

– Inizjattivi taħt il-**politika soċjali u ta' l-impjiegi** tal-Komunità indirizzaw in-nuqqas ta' diskriminazzjoni kontra persuni b'saħħa mentali ħażina, l-inklużjoni soċjali ta' persuni b'diżabiltà, u l-prevenzjoni ta' tensjoni fuq il-post tax-xogħol, li tinkludi:

  – L-adozzjoni tad-Direttiva 2000/78/KE li tipprojbixxi d-diskriminazzjoni, fost l-oħrajn fuq bażi ta' diżabiltà, fil-qasam ta' l-impjiegi[14];

  – Azzjonijiet taħt is-Sena Ewropea għal Persuni b'Diżabiltà fl-2003; u

  – L-adozzjoni ta' Ftehim ta' Qafas Ewropew dwar Tensjoni relatata max-Xogħol bejn is-sieħba soċjali fl-2004.

– Il-**Programmi ta' Qafas tar-Riċerka** tal-Komunità kienu u jibqgħu sors importanti ta' fondi għar-riċerka mentali[15] Eżempju ta' dan huwa l-proġett "*MHEDEA-2000*" li għamel analiżi Ewropea dwar id-diżabiltà mentali[16]

– **Il-politika dwar is-soċjetà ta' informazzjoni u l-*media*** tappoġġja l-iżvilupp ta' għodod ibbażati fuq l-Informazzjoni u Teknoloġija tal-Kompjuter (*ICT*) għal użu fil-prevenzjoni, id-dijanjosi u l-kura[17].

– **Il-politika reġjonali** tappoġġja investimenti ta' infrastruttura fil-qasam tas-saħħa li hija ta' siwi għall-aġġustament strutturali tar-reġjuni.

– **Il-politika edukattiva** tindirizza s-saħħa mentali bħala parti mix-xogħol ta' politika (eż. dwar kompetenzi ewlenin għas-soċjetà ta' l-għarfien) u permezz ta' proġetti.

– Bħala parti mill-politika tal-Komunità ta' **libertà, ġustizzja u sigurtà**, il-programm *DAPHNE II* jiġġieled kontra l-vjolenza fuq it-tfal, iż-żgħażagħ u n-nisa[18]. Vjolenza bħal din tista' toħloq problemi ta' saħħa mentali.

Madankollu, strateġija komprensiva fuq is-saħħa mentali, li kieku torbot dawn l-attivitajiet kollha, għadha ma teżistix fil-livell tal-Komunità. Strateġija ta' dan it-tip kieku ssaħħaħ il-koerenza u l-effettività ta' inizjattivi kurrenti u futuri.

4.2. Is-saħħa mentali fl-Istati Membri

Hemm disparitaijiet sinifikanti bejn (u anke *fi*) Stati Membri. Eżempju wieħed huma r-rati ta' suwiċidju, li jvarjaw minn 3.6 għal kull 100 000 persuna fil-Greċja għal 44 għal kull 100 000 persuna fil-Litwanja, li hija l-ogħla fid-dinja[19]. Il-proporzjonijiet tal-baġit dedikati għas-saħħa mentali jvarjaw ħafna wkoll fl-Istati Membri (ara l-anness 6).

> Ir-rapport tal-2004 "L-istat tas-saħħa mentali fl-Unjoni Ewropea"[20] sab li l-qagħda tas-saħħa mentali mhijiex uniformi fl-Istati Membri, minflok, jirrifletti diversità bejn il-pajjiżi, is-sitwazzjonijiet, it-tradizzjonijiet u l-kulturi tagħhom.
>
> L-istorja tal-pajjiżi miġbura fil-pubblikazzjoni ta' l-2005 "Il-promozzjoni tas-saħħa mentali u l-prevenzjoni tad-disturbi mentali fl-Istati Membri Ewropej: ħarsa globali"[21] tippreżenta sfidi, miżuri u strutturi fl-Istati Membri.

Minħabba d-disparità bejn l-Istati Membri, mhux possibbli li tasal għal konklużjonijiet sempliċi jew li tipproponi soluzzjonijiet uniformi. Madankollu, hemm lok għall-iskambju u l-kooperazzjoni bejn Stati Membri u l-opportunità li jitgħallmu minn xulxin.

Għadd ta' dokumenti ta' politika addottati mill-Kunsill tal-Ministri mill-1999[22], taw sinjal li l-Istati Membri jixtiequ jużaw il-livell ta' l-UE għall-kooperazzjoni fil-qasam tas-saħħa mentali. Il-Konklużjonijiet tal-Kunsill adottati f'Ġunju 2005 saħħu dan il-messaġġ billi stiednu lill-Istati Membri jagħtu l-attenzjoni dovuta lill-implimentazzjoni tar-riżultati tal-Konferenza Interministerjali tad-*WHO* u Ewropea fuq is-Saħħa Mentali. Il-Kummissjoni ġiet mistiedna biex tappoġġja din l-implimentazzjoni fuq il-bażi tal-kompetenzi tagħha.

5. IL-BŻONN GĦAL STRATEĠIJA TA' L-UE FUQ IS-SAĦĦA MENTALI

It-twaqqif ta' strateġija fuq is-saħħa mentali fil-livell ta' l-UE jżid il-valur permezz ta':

(1) Ħolqien ta' qafas għall-iskambju u l-kooperazzjoni bejn Stati Membri;

(2) Għajnuna biex tiżdied il-koerenza ta' azzjonijiet f'setturi differenti ta' politika;

(3) Biex tinfetaħ pjattaforma għall-involviment ta' l-*istakeholders* li tinkludi organizzazzjonijiet ta' pazjenti u tas-soċjetà ċivili fil-kostruzzjoni ta' soluzzjonijiet.

Il-konsultazzjoni għandha tidentifika b'liema mod l-istrumenti ta' politika u finanzjarji tal-Komunità, per eżempju l-Programmi ta' Qafas għar-Riċerka, jikkontribwixxu għat-titjib tas-saħħa mentali tal-popolazzjoni. L-Istati Membri huma inkoraġġiti biex flimkien jeżaminaw mar-reġjuni u mal-Kummissjoni kif il-Fondi Strutturali jistgħu jintużaw aħjar biex, fil-qasam tas-saħħa mentali, fit-tul jitjiebu l-faċilitajiet kif ukoll l-infrastruttura. Kontribuzzjoni orizzontali tal-Kummissjoni tista' tiġġenera informazzjoni u tagħrif fuq l-istat tas-saħħa mentali fl-UE, dwar id-determinanti tas-saħħa mentali u l-possibiltajiet biex jindirizzaw saħħa mentali ħażina.

L-istrateġija tad-*WHO* għar-Reġjun Ewropew, ir-riżultati ta' attivitajiet taħt il-Programmi ta' l-UE, kif ukoll evidenza disponibbli fi Stati Membri għandhom jintużaw biex jiżviluppaw l-istrateġija.

Il-Kummissjoni tipproponi li strateġija ta' l-UE tista' tiffoka fuq dawn l-aspetti:

(1) Tippromwovi s-saħħa mentali ta' kulħadd;

(2) Tindirizza s-saħħa mentali ħażina permezz ta’ azzjoni preventiva;

(3) Ittejjeb il-kwalità tal-ħajja ta’ nies b’saħħa mentali ħażina jew diżabiltà permezz ta' l-inklużjoni soċjali u l-protezzjoni tad-drittijiet u d-dinjità tagħhom; u

(4) Tiżviluppa informazzjoni fuq is-saħħa mentali, sistema ta’ riċerka u tagħrif għall-UE.

6. IT-TIFTIX GĦAL SOLUZZJONIJIET – GĦAŻLIET TA’ AZZJONI

Hemm bżonn li l-impenji politiċi li hemm bħalissa jiġu tradotti f’azzjoni. Proġetti taħt il-Programmi ta’ Saħħa Pubblika ta' l-UE wrew li l-azzjoni hija possibbli u tista’ tkun ta' suċċess u ta' effikaċja fin-nefqa. Proġetti oħra kkontribew biex tjiebet il-bażi ta’ tagħrif u informazzjoni fuq is-saħħa mentali fl-UE.

In-*network* "L-implimentazzjoni ta’ Azzjoni għall-Promozzjoni tas-Saħħa Mentali (*IMPHA*)"[23] żviluppa *database* fuq l-Internet li jiddeskrivi l-programmi li hemm bħalissa, stampa ta' l-evidenza dwar il-prevenzjoni u l-promozzjoni, u pjan ta’ azzjoni "Il-promozzjoni tas-Saħħa Mentali u l-Prevenzjoni tad-Disturbi Mentali. Politika għall-Ewropa"[24].

6.1. Il-Promozzjoni tas-saħħa mentali u l-indirizz tas-saħħa mentali permezz ta’ azzjoni preventiva

Il-promozzjoni tas-saħħa mentali u prevenzjoni tas-saħħa mentali ħażina tindirizza determinanti tas-saħħa mentali individwali, tal-familja, tal-komunità u tas-soċjetà, billi ssaħħaħ fatturi protettivi (pereżempju, l-kapaċità ta' rkupru) u tnaqqas il-fatturi ta’ riskju[25] (anness 7). L-iskejjel u postijiet tax-xogħol, fejn in-nies iqattgħu parti kbira mill-ħin tagħhom, huma postijiet ta' importanza kruċjali għall-azzjoni.

6.1.1. Il-Promozzjoni tas-saħħa mentali tal-popolazzjoni

Il-bini ta’ saħħa mentali fit-trabi, tfal u adoloxxenti

Peress li s-saħħa mentali tiġi determinata ħafna matul l-ewwel snin ta’ ħajja, il-promozzjoni tas-saħħa mentali fit-tfal u l-adoloxxenti hija investiment għall-futur. It-tagħlim ta’ ħiliet tat-trobbija tat-tfal jista’ jtejjeb l-iżvilupp ta' l-ulied. Metodu olistiku fl-iskola jista' jżid il-kompetenzi soċjali, jtejjeb il-kapaċità ta' rkupru, u jnaqqas l-ibbulijar, l-ansjetà u s-sintomi dipressivi.

Xi azzjonijiet ta’ suċċess identifikati permezz ta’ proġetti ta' l-UE[26]

<u>It-trabi u tfal</u>: l-indirizz tad-dipressjoni ta' wara l-ħlas fl-ommijiet; titjib fil-ħiliet tat-trobbija tat-tfal; żjarat fid-djar minn infermiera biex jgħinu ġenituri futuri u dawk friski; intervenzjonijiet ta’ infermiera fl-iskola.

<u>Adolexxenti u żgħażagħ:</u> Ambjent u spirtu pożittiv fl-iskola; ġabriet ta' tagħrif fuq is-saħħa mentali għall-istudenti, il-ġenituri u l-għalliema.

Il-promozzjoni tas-saħħa mentali fil-popolazzjoni tal-ħaddiema

Waqt li saħħa mentali tajba żżid il-kapacità u produttività fuq ix-xogħol, kundizzjonijiet ħżiena ta' xogħol li jinkludu intimidazzjoni mill-kollegi, jwasslu għal saħħa mentali ħażina, lif għal mard u aktar spejjeż. Sa 28% ta' l-impjegati fl-Ewropa jirrapurtaw li hemm tensjoni fuq il-post tax-xogħol[27] Interventi biex titjieb il-kapaċità individwali u biex jnaqqsu dawk li jikkawżaw it-tensjoni fl-ambjent ta' xogħol iżid l-iżvilupp ta' saħħa u ekonomija.

Xi azzjonijiet ta' suċċess identifikati permezz ta' proġetti ta' l-UE[28]
Post ta' xogħol u kultura ta' mmaniġġjar parteċipattivi; identifikazzjoni ta' saħħa mentali ħażina fil-ħaddiema; arranġamenti ta' ħidma skond il-bżonnijiet tal-ħaddiema (eżempju ħin ta' xogħol flessibbli).

Il-promozzjoni ta' saħħa mentali f'persuni aktar anzjani

Popolazzjoni ta' l-UE li dejjem qiegħda tikber fl-età, bil-konsegwenzi ta' saħħa mentali li huma assoċjati magħha, issejjaħ għal azzjoni effettiva. Ix-xjuħija ġġib magħha ħafna fatturi ta' tensjoni li jistgħu jżidu s-saħħa mentali ħażina, bħat-tnaqqis fil-kapaċità funzjonali u l-iżolament soċjali. Id-dipressjoni tard fil-ħajja u kundizzjonijiet newro-psikjatriċi relatati ma' l-età, bħad-demenza, se jżidu l-piż ta' disturbi mentali. Interventi ta' appoġġ urew li jtejbu l-istat mentali f'popolazzjonijiet ixjeħ.

Xi azzjonijiet ta' suċċess identifikati permezz ta' proġetti ta' l-UE[29]
Networks ta' appoġġ soċjali; inkoraġġiment ta' attività fiżika u parteċipazzjoni fil-programmi tal-komunità u l-volontarjat.

Il-mira lejn gruppi vulnerabbli fis-soċjetà

Status soċjali u ekonomiku baxx iżid il-vulnerabbiltà għas-saħħa mentali ħażina. It-telfien ta' l-impjieg u l-qgħad jistgħu jnaqqsu l-istima li persuna jkollha lejha nnifisha u tista' twassal għal dipressjoni. Immigranti u gruppi oħra emarġinati huma f'riskju ogħla ta' saħħa mentali ħażina. Intervenzjonijiet biex dawk bla xogħol jerġgħu jidħlu fis-suq ta' l-impjiegi jistgħu jkunu ta' nefqa effikaċi. L-appoġġ għal gruppi vulnerabbli jista' jtejjeb is-saħħa mentali, isaħħaħ il-koeżjoni soċjali, u jevita l-piżijiet soċjali u ekonomiċi assoċjati.

Xi azzjonijiet ta' suċċess identifikati permezz ta' proġetti ta' l-UE[30]
Servizz ta' pariri għall-gruppi f'riskju; appoġġ biex jidħlu lura fis-suq tax-xogħol; impjieg appoġġat għal dawk b'saħħa mentali ħażina jew diżabiltà.

Inizjtattiva possibbli fil-livell Komunitarju:
Suġġerimenti żviluppati tul il-proċess ta' konsultazzjoni bħala reazzjoni għal din il-*Green Paper* jistgħu jinbidlu fi proposta mill-Kummissjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-Promozzjoni tas-saħħa mentali[31]

6.1.2. L-indirizz tas-saħħa mentali ħażina permezz ta' azzjoni preventiva;

Il-Prevenzjoni tad-Dipressjoni

Id-dipressjoni hija waħda mill-aktar problemi serji ta' saħħa fl-UE.

Ir-rapport ta' l-esperti tal-2004 tal-Kummissjoni "Azzjonijiet Kontra d-Dipressjoni" janalizza d-dipressjoni u l-implikazzjonijiet tagħha għas-saħħa pubblika kif ukoll għas-sistemi soċjali u ekonomiċi u jippreżenta għażliet għal azzjoni[32]

Strateġiji ta' l-iskola jinkludu ħiliet tal-ħajja, prevenzjoni ta' l-ibbulijar, strateġiji fuq il-post tax-xogħol biex tonqos it-tensjoni, u attività fiżika fi gruppi ixjeħ kollha jistgħu jnaqqsu is-sintomi ta' dipressjoni. Iż-żieda fl-għarfien tal-pubbliku dwar id-dipressjoni tista' tinkuraġixxi t-tiftix għal għajnuna u tnaqqas l-istigma u d-diskriminazzjoni.

Xi azzjonijiet ta' suċċess: Interventi ta' natura komportamentista konjittiva; appoġġ psikoloġiku għal dawk li jinsabu f'riskju; it-taħriġ ta' professjonisti fil-qasam tas-saħħa dwar il-prevenzjoni, r-rikonoxximent u t-trattament tad-dipressjoni.

It-tnaqqis ta' disturbi minn użu ta' sustanzi

L-alkoħol, id-drogi u sustanzi oħra psikoattivi ta' spiss ikunu ta' riskju għal problemi ta' saħħa mentali, jew konsegwenza tagħhom. Id-drogi u l-alkoħol huma prioritajiet stabbiliti tal-politika tas-saħħa fil-livell ta' Komunità:

- Id-drogi

Fl-2004, il-Kunsill adotta Strateġija ta' l-UE dwar id-Drogi 2005-2012[33] Fl-2005, il-Kunsill adotta Pjan ta' Azzjoni kontra d-Droga għas-snin 2005-2008[34] Sa l-aħħar ta' l-2006 il-Kummissjoni qed tippjana rapport dwar l-implimentazzjoni mill-Istati Membri tar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill [35]

- L-alkoħol

Fl-2001 il-Kunsill adotta Rakkomandazzjoni dwar ix-xorb ta' l-alkoħol miż-żgħażagħ. Il-Kummissjoni qiegħda tanalizza l-implimentazzjoni tar-Rakkomandazzjoni, u tipprepara strateġija komprensiva biex tnaqqas il-ħsara relatata ma' l-alkoħol.

Il-Prevenzjoni tas-suwiċidju

L-istrateġiji ta' prevenzjoni tas-suwiċidju qed jiġu żviluppati fl-Istati Membri. Evidenza dwar il-prevenzjoni tas-suwiċidju tappoġġja: ir-restrizzjoni ta' l-aċċess għal metodi għat-twettiq tas-suwiċidju, taħriġ ta' dawk li jipprovdu kura tas-saħħa u kollaborazzjoni bejn kura sekondarja u kura li tingħata bħala segwitu wara t-tentattivi ta' suwiċidju.

Azzjoni ta' suċċess:

L-Alleanza Ewropea kontra d-Dipressjoni (*EAAD*) għandha l-għan li tnaqqas id-dipressjoni u l-aġir suwiċidjali permezz tal-ħolqien ta' *networks* reġjonali ta' informazzjoni bejn il-qasam tas-saħħa, il-pazjenti u qrabathom, *facilitators* tal-komunità u l-pubbliku ġenerali. Proġett bi prova juri tnaqqis ta' 25% fis-suwiċidji u tentattivi ta' suwiċidju, speċjalment fost iż-żgħażagħ[36].

Inizjtattiva possibbli fil-livell Komunitarju:

Suġġerimenti żviluppati tul il-proċess ta' konsultazzjoni bħala reazzjoni għal din il-*Green Paper* jistgħu jinbidlu fi proposta mill-Kummissjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar it-tnaqqis tad-dipressjoni u l-aġir suwiċidjali.

6.2. Il-promozzjoni ta' l-inklużjoni soċjali għal persuni mentalment morda jew diżabbli u l-protezzjoni tad-drittijiet fundamentali tagħhom u tad-dinjità

Persuni b'saħħa mentali ħażina jew b'diżabiltà jiltaqgħu ma' biżgħa u preġudizzju minn persuni oħra, ta' spiss ibbażati fuq kunċetti żbaljati dwar is-saħħa mentali ħażina. L-istigma żżid is-sofferenza personali, l-esklużjoni soċjali u tista' tfixkel l-aċċess għall-alloġġ u l-impjiegi. Tista' wkoll iżomm lin-nies milli jfittxu l-għajnuna għax jibżgħu li jiġu tikkettati. Artikolu 13 tat-Trattat tal-KE jifrex bażi legali għal azzjoni fil-livell tal-Komunità għall-ġlieda kontra diskriminazzjoni, *inter alia* bbażata fuq id-diżabiltà. Jista' jkun hemm il-bżonn ukoll għal bidla fl-attitudnijiet tal-pubbliku, l-imsieħba soċjali, l-awtoritajiet pubbliċi u l-Gvernijiet: it-titjib ta' l-għarfien tal-pubbliku dwar is-saħħa mentali ħażina u għażliet ta' trattament, u l-inkuraġġiment biex il-persuni mentalment morda jew b'diżabiltà jkunu integrati fil-ħajja tax-xogħol, lkoll jistgħu joħolqu aċċettazzjoni akbar u għarfien fis-soċjetà kollha.

Bidla fil-paradigma

It-*tneħħija ta' l-istituzzjonalizzazzjoni* fis-servizzi tas-saħħa mentali u t-twaqqif ta' servizzi fil-kura primarja, ċentri tal-komunità u sptarijiet ġenerali, skond il-bżonnijet tal-pazjenti u familja, jistgħu jappoġġjaw l-inklużjoni soċjali. Sptarijiet mentali kbar jew istituti jistgħu faċilment jikkontribwixxu għall-istigma. Fi ħdan riformi fis-servizzi psikjatriċi, ħafna pajjiżi qed jitbiegħdu mill-għoti ta' servizzi tas-saħħa mentali permezz ta' istituzzjonijiet kbar tal-psikjatrija (f'xi Stati Membri ġodda, istituzzjonijiet ta' dan it-tip għadhom jirrappreżentaw biċċa kbira ta' l-infrastruttura tas-servizzi tas-saħħa mentali) u jersqu lejn servizzi bbażati fil-komunità. Dan jimxi id f'id mat-tagħlim lill-pazjenti u l-familji tagħhom kif ukoll l-istaff dwar strateġiji ta' parteċipazzjoni attiva u t-teħid tal-poter fuq ħajtek[37].

Studju għall-Kummissjoni, "Inklużi fis-soċjetà"[38], ikkonferma li t-tibdil ta' istituzzjonijiet f'alternattivi ibbażati fil-komunità ġeneralment jipprovdi opportunitajiet għal kwalità ta' ħajja aħjar għal persuni b'diżabiltà. Studju ġdid se janalizza u jippreżenta l-aħjar mod kif jistgħu jintużaw ir-riżorsi finanzjarji tal-lum biex jilħqu l-bżonnijiet tal-persuni b'diżabiltà, u jipprovdi evidenza dwar il-prezz tat-tneħħija ta' l-istituzzjonaliżmu[39].

Attivitajiet rilevanti ta' organizzazzjonijiet oħra internazzjonali:

Fi ħdan in-***network*** **tad-*WHO* għal Sparijiet li Jippromwovu s-Saħħa,** *Grupp ta' Ħidma dwar Servizzi Psikjatriċi li Jippromwovu s-Saħħa*[40] identifika mudelli ta' prattiċi tajbin fil-promozzjoni tas-saħħa mentali fil-psikjatrija.

Il-**Kunsill ta' l-Ewropa** fl-2006 se jibda x-xogħol biex tiġi żviluppata "Għodda ta' referenza Ewropea għal etika u d-drittijiet umani fis-saħħa mentali"

Xi pazjenti jfittxu l-kura psikjatrika residenzjali fuq bażi volontarja. It-tqegħid ta' *bilfors* ta' pazjenti f'istituzzjonijiet psikjatriċi u trattament involontarju jaffetwa ħażin ħafna d-drittijiet tagħhom. Dan għandu jiġi applikat biss fejn ikunu fallew alternattivi anqas ristrettivi.

Il-proġett "Id-Dħul Obbligatorju u Trattament Involontarju ta' Pazjenti Morda Mentalment – Leġiżlazzjoni u Prattika fl-Istati Membri ta' l-UE"[41] juri li regolamenti legali fost il-pajjiżi ta' l-UE kienu eteroġenei ħafna. Tradizzjonijiet u attitudnijiet kulturali kif ukoll l-istruttura u l-kwalità tas-sistemi tal-kura fis-saħħa mentali jiddeterminaw ukoll il-prattika innifisha. Il-prevalanza ta' dħul obbligatorju tvarja bil-kbir bejn l-Istati Membri.

Sfidi għas-saħħa mentali u d-dinjità ta' persuni jistgħu jeżistu wkoll f'ambjenti oħra residenzjali, bħal djar ta' kura għal anzjani, istituti tat-tfal jew ħabsijiet.

Inizjtattivi possibbli fil-livell Komunitarju:

- Suġġerimenti żviluppati permezz ta' proċess ta' konsultazzjoni jistgħu jidentifikaw l-**aħjar prattika għall-promozzjoni ta' l-inkluzjoni soċjali u l-protezzjoni tad-drittijiet tal-persuni b'saħħa mentali ħażina jew b'diżabiltà**.

- Persuni b'saħħa mentali ħażina jew b'diżabiltà flimkien mas-sitwazzjoni f'istituzzjonijiet psikjatriċi jistgħu jkunu inklużi fl-attivitajiet ta' l-**Aġenzija tad-Drittijiet Fundamentali** ta' l-UE, li se tibda topera sa l-1 ta' Jannar 2007[42].

6.3. It-titjib ta' l-informazzjoni u l-għarfien dwar is-saħħa mentali fl-UE

Is-saħħa mentali hija koperta ħażin ħafna minn sistemi eżistenti ta' monitoraġġ tas-saħħa. Hemm bżonn ta' sforzi kbar biex jarmonizzaw l-indikaturi nazzjonali u internazzjonali eżistenti dwar is-saħħa mentali u d-diżabiltà fil-popolazzjonijiet biex tinħoloq *dataset* li tkun komparabbli fl-Ewropa kollha. Hemm bżonn ta' aktar informazzjoni dwar id-determinanti demografiċi u ekonomiċi tas-saħħa mentali, kif ukoll ta' infrastrutturi, attivitajiet u riżorsi promozzjonali u preventivi.

Għandu jiġi identifikat kif strumenti disponibbli tal-Komunità bħas-Seba' Programm ta' Qafas għar-Riċerka[43] jistgħu jintużaw biex jinbnew kapaċitajiet ta' riċerka u biex jappoġġjaw riċerka għas-saħħa mentali fl-UE. Għarfien aħjar dwar ir-rilevanza tas-saħħa mentali u l-konsegwenzi ta' saħħa mentali ħażina fuq is-saħħa, il-kwalità tal-ħajja, l-assistenza soċjali u ekonomika, l-inklużjoni soċjali u d-drittijiet fundamentali, u fuq is-servizzi tas-saħħa mentali (eż. l-ekwità, l-aċċess), jippermettu t-tijib tal-prattiċi li jintużaw bħalissa.

Inizjtattiva possibbli fil-livell Komunitarju:

Jista' jiġi stabbilit punt ta' kuntattbejn il-politika u r-riċerka li jlaqqa' flimkien awtoritajiet Komunitarji u nazzjonali, istituzzjonijiet u *stakeholders*. Ir-rwol tiegħu jista' jkun li jagħti parir fuq l-indikaturi rilevanti tas-saħħa mentali għall-UE, il-monitoraġġ tas-saħħa mentali, u l-prijoritajiet għal attivitajiet ta' riċerka fil-livell Ewropew.

7. PROĊESS TA' KONSULTAZZJONI GĦALL-IŻVILUPP TA' STRATEĠIJA TA' L-UE DWAR IS-SAĦĦA MENTALI

Ir-rilevanza tas-saħħa mentali għal għadd ta' oqsma tagħmilha ħaġa f'lokha li tiġi żviluppata strateġija ta' l-UE dwar is-saħħa mentali bbażata fuq proċess konsultattiv wiesgħa u inklussiv.

L-attivitajiet li ġejjn huma previsti:

7.1. Il-Ħolqien ta' Djalogu dwar is-Saħħa Mentali ma' l-Istati Membri

Dan il-forum se jippermetti l-iskambju u l-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri. Oġġettiv wieħed huwa l-identifikazzjoni ta' prioritajiet u elementi għal pjan ta' azzjoni dwar is-saħħa mentali, li twassal għal sett ta' azzjonijiet tal-qalba fil-politika tas-saħħa u mhux, flimkien ma' miri, normi ta' referenza, skeda ta' dati għal azzjoni u mekkaniżmu għall-monitoraġġ ta'l-implimentazzjoni. Il-Pjan ta' Azzjoni tad-*WHO* għas-Saħħa Mentali għall-Ewropa jista' jservi ta' mudell, flimkien mal-Pjan ta' Azzjoni "Promozzjoni tas-Saħħa u Prevenzjoni tad-Disturbi Mentali: Politika għall-Ewropa" żviluppat taħt il-Programm tas-Saħħa Pubblika ta' l-UE[44]. Id-Djalodu għandu jikkonsidra wkoll il-bżonn li iż-żewġ Rakkomandazzjonijiet tal-Kunsill dwar a) il-promozzjoni tas-saħħa mentali u b) it-tnaqqis ta' l-aġir dipressiv u suwiċidjali.

7.2. It-tnedija ta' Pjattaforma ta' l-UE għas-Saħħa Mentali

Il-Pjattaforma ta' l-UE dwar is-Saħħa Mentali għandha tippromwovi kooperazzjoni fis-setturi kollha u kunsens fuq is-saħħa mentali permezz ta' l-involviment ta' atturi varji bħal dawk li jfasslu l-politika, esperti u *stakeholders* mis-setturi tas-saħħa u lilhinn minnhom, u rappreżentanti tas-soċjetà ċivili. Il-Pjattaforma għandha tanalizza aspetti prinċipali tas-saħħa mentali, tidentifika prattiċi bbażati fuq l-evidenza, tiżviluppa rakkomandazzjonijiet għall-azzjoni, anke fil-livell tal-Komunità, u tidentifika l-aħjar prattika għal promozzjoni ta' l-inklużjoni soċjali tal-persuni b'saħħa mentali ħażina u b'diżabiltà u għal protezzjoni tad-drittijiet fundamentali u d-dinjità tagħhom, li kollha jistgħu jidħlu bħala parti mid-Djalogu ma' l-Istati Membri.

7.3. L-iżvilupp ta' punt ta' kuntatt bejn il-politika u riċerka fuq is-saħħa mentali

Dan il-grupp għandu jinvolvi lill-partijiet prinċipali rilevanti biex jistumulaw djalogu dwar l-iżvilupp ta' sistema indikattiva li tkun tinkludi informazzjoni dwar is-saħħa mentali u d-determinanti tagħha, l-evalwazzjoni ta' l-impatt u prattika bbażata fuq l-evidenza. Għandu jesplora l-aktar metodi effettivi ta' kif prioritajiet ta' riċerka jistgħu jiġu identifikati, u biex jassigura kuntatt aħjar bejn is-sistemi ta' *data*, għarfien mir-riċerka u tfassil tal-politika. Ir-rakkomandazzjonijiet tiegħu għandhom jiġu inklużi fil-Pjan ta' Azzjoni.

8. IL-PASSI LI JMISS

Hemm ftehim ġenerali li d-dimensjoni umana, soċjali u dik ekonomika tas-saħħa mentali għandhom bżonn ta' rikonoxximent minn dawk li jfasslu l-politika kif ukoll ta' għarfien akbar fost il-pubbliku. Qed jittieħdu inizjattivi importanti fil-livell ta' l-Istati Membri, l-UE u tad-*WHO*. Il-Kummissjoni tistieden lil dawk iċ-ċittadini, partijiet, organizzazzjonijiet u istituzzjonijiet ta' l-Unjoni Ewropea bies jikkontribwixxu fit-tħejjija ta' Strateġija possibbli ta' l-UE u Pjan ta' Azzjoni dwar is-Saħħa Mentali billi jikkummentaw dwar din il-*Green Paper*.

Il-Kummissjoni hija partikolarment interessata f'opinjonijiet dwar il-mistoqsijiet li ġejjin:

(1) Kemm hija rilevanti s-saħħa mentali tal-popolazzjoni għall-miri ta' l-istrateġija politika ta' l-UE, kif diskuss f'sezzjoni 1?

(2) L-iżvilupp ta' strateġija komprensiva ta' l-UE dwar is-saħħa mentali tkompli żżid il-valur lil dawk l-azzjonijiet li jeżistu diġà u li hemm ippjanati, u sezzjoni 5 tipproponi prijoritajiet adegwati?

(3) L-inizjattivi proposti f'sezzjonijiet 6 u 7 huma adegwati biex jappoġġjaw il-koordinazzjoni bejn Stati Membri, biex jippromwovu l-integrazzjoni tas-saħħa mentali fil-politika tas-saħħa u mhux fl-azzjoni ta' l-istakeholders, u biex ittejjeb ir-rabta bejn ir-riċerka u l-politika dwar aspetti ta' saħħa?

Kontribuzzjonijiet fil-kuntest ta' dan il-proċess ta' konsultazzjoni għandhom jintbagħtu lill-Kummissjoni sal-**31 ta' Mejju 2006**, permezz ta' messaġġ elettroniku fl-indirizz mental-health@cec.eu.int, jew bil-posta f'dan l-indirizz:

Il-Kummissjoni Ewropea

Directorate-general for Health and Consumer Protection

Unit C/2 "Health Information"

L-2920 Luxembourg

Il-kontribuzzjonijiet se jiġu ppublikati fuq il-websajt tal-Kummissjoni[45], sakemm ma jkunx espliċitament mitlub biex dan ma jsirx. Lejn l-aħhar ta' l-2006, il-Kummissjoni għandha l-ħsieb li tippreżenta l-analiżi tagħha dwar ir-reazzjonijiet li jaslulha, flimkien, jekk dan ikun f'loku, mal-proposta u/jew l-inizjattivi tagħha għal strateġija ta' l-UE dwar is-saħħa mentali.

ANNESS 1
The functional model of mental health

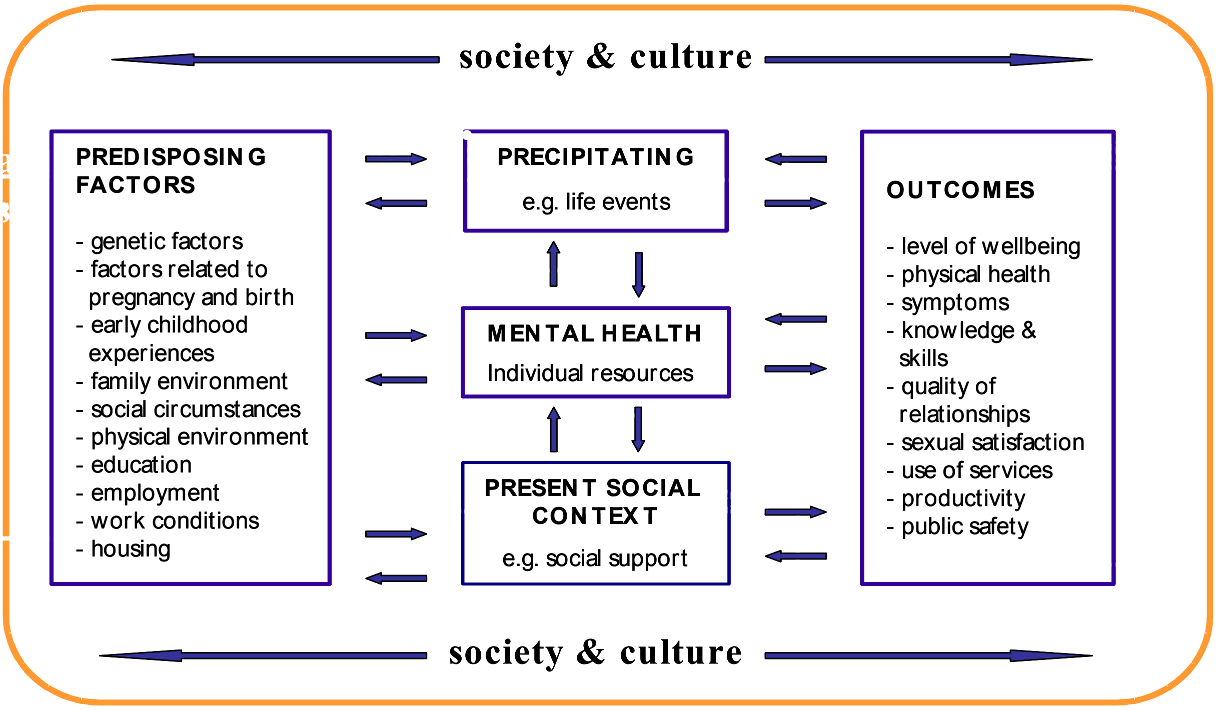

Source:

Lahtinen, E., Lehtinen, V., Riikonen, E., Ahonen, J. (eds.): Framework for promoting mental health in Europe, Hamina 1999

ANNESS 2
Estimated number of subjects in the general EU population (age 18–65) affected by mental disorders within past 12 months[46]

Diagnosis (DSM-IV)	12-month estimate (%)	12-month estimate (million)
Alcohol dependence	2.4	7.2
Illicit substance dependence	0.7	2.0
Psychotic disorders	1.2	3.7
Major depression	6.1	18.4
Bipolar disorder	0.8	2.4
Panic disorder	1.8	5.3
Agoraphobia	1.3	4.0
Social phobia	2.2	6.7
Generalised Anxiety Disorder (GAD)	2.0	5.9
Specific phobias	6.1	18.5
Obsessive-compulsive Disorder (OCD)	0.9	2.7
Somatoform disorders	6.3	18.9
Eating disorders	0.4	1.2
Any mental disorder	27.4	82.7

Source:

Hans-Ulrich Wittchen, Frank Jacobi (2005). Size and burden of mental disorders in Europe: a critical review and appraisal of 27 studies. European Neurospsychopharmacology, Volume 15, Number 4, pp. 357-376. 12-months valUEs rounded by Commission. Percentage valUEs based on Commission's own calculations.

ANNESS 3

Standardised death rate for suicide per 100.000 people across EU Member States in 2002[47]

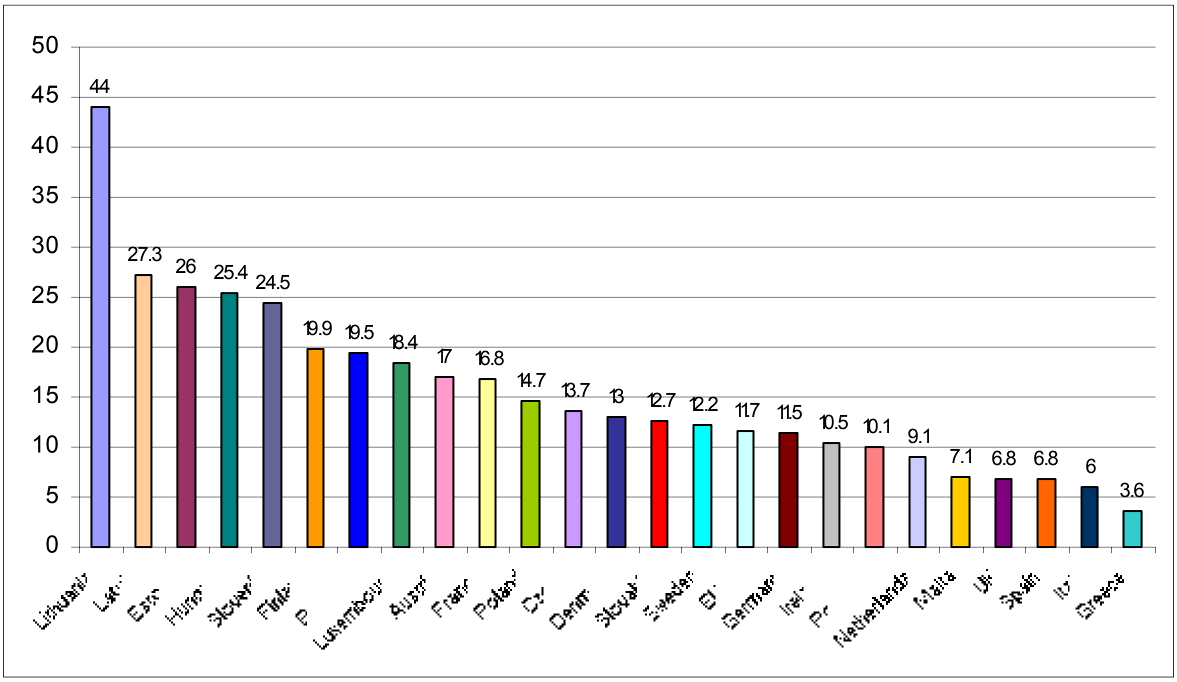

ANNESS 4
Long term economic costs of mental health problems. Costs converted to Euros and 2002 prices used

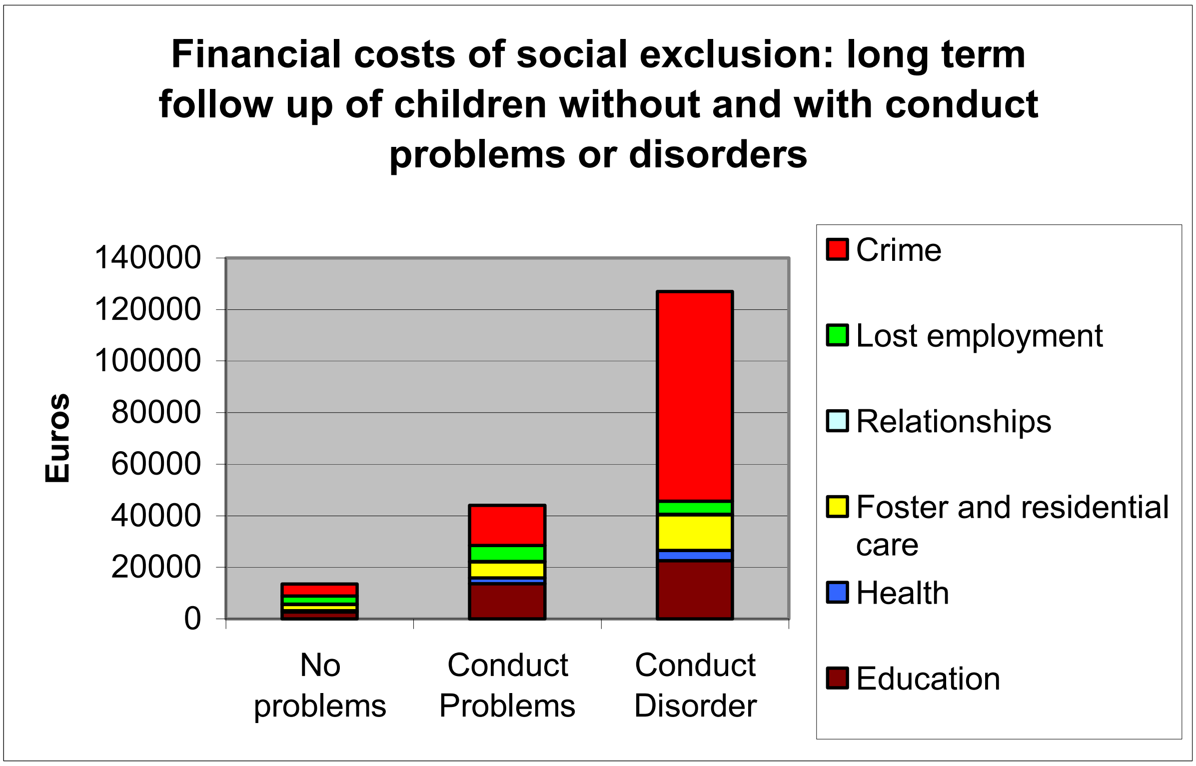

Source:

Scott, S.; Knapp, M.; Henderson, J.; Maughan, B.: Financial cost of social exclusion. Follow-up study of anti-social children into adulthood, British Medical Journal (BMJ), 323, 191-196. Costs converted into Euro-valUEs by David McDaid, Mental Health Economics European Network.

ANNESS 5

Summary of selected EC events relating to mental health between 1999 and 2005

Year	Title of the event	Level	Council resolutions/conclusions
04/1999	Balancing Mental Health Promotion and Mental Health Care	Joint EU/WHO Meeting	
10/1999	European Conference on Promotion of Mental Health and Social Inclusion	EU Presidency	Council resolution on the promotion of mental health
03/2000	Health Determinants in the EU	EU Presidency	Council resolution on action on health determinants
06/2000	Violence and Promotion of Mental Health of Children and Young People	EU Presidency	
09/2000	Prevention of Youth Suicide	EU Presidency	
01/2001	Young People and Alcohol	WHO Ministerial conference/EU Presidency	Council conclusions on a Community strategy to reduce alcohol-related harm
09/2001	Future Mental Health Challenges in Europe: Impact of Other Policies on Mental Health	Joint EU/WHO Meeting	
10/2001	Coping with Stress and Depression-Related Problems in Europe	Joint EU Presidency and WHO	Council conclusions on combating stress and depression-related problems
12/2002	Future Mental Health Challenges in Europe: Strengthening Co-operation between EU and WHO	Joint EU/WHO seminar	
03/2003	Mental Illness and Stigma in Europe: Facing up to the Challenges of Social Inclusion and Equity	Joint EU Presidency, WHO and Council of Europe	Council conclusions on combating stigma and discrimination in relation to mental health

10/2003	Mental Health in Europe: New Challenges, New Opportunities	EC-funded conference/co-sponsored by WHO	
09/2004	The Mental Health of Children and Adolescents	Jointly organised by Commission/WHO/Luxembourg	
01/2005	WHO Europe Ministerial Conference on Mental Health	Commission as a coorganiser	

ANNESS 6
Mental Health Expenditure in European Economic Area countries (% of total health expenditure)

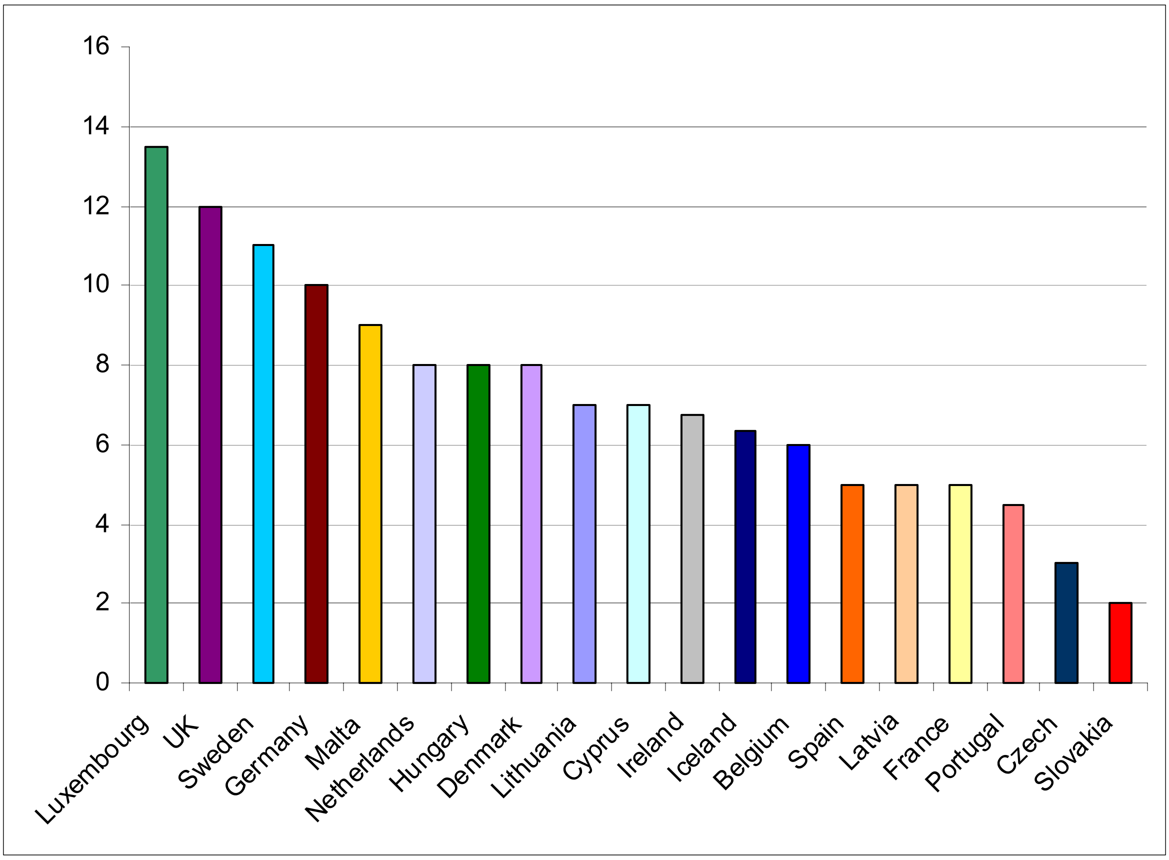

Source:

Mental Health Economics European Network (2004)

ANNESS 7

Social, environmental and economic determinants of mental health

Risk factors	Protective factors
Access to drugs and alcohol	Empowerment
Displacement	Ethnic minorities integration
Isolation and alienation	Positive interpersonal interactions
Lack of education, transport, housing	Social participation
Neighbourhood disorganisation	Social responsibility and tolerance
Peer rejection	Social services
Poor social circumstances	Social support and community networks
Poor nutrition	
Poverty	
Racial injustice and discrimination	
Social disadvantage	
Urbanisation	
Violence and delinqUEncy	
War	
Work stress	
Unemployment	

Source:

WHO: Prevention of Mental Disorders. Effective Interventions and Policy Options, Summary Report, Geneva 2004, p.21

REFERENZI

---

[1] Kommunikazzjoni "Miri Strateġiċi 2005-2009. Ewropa 2010: Sħubija għat-Tiġdid Ewropew Prosperità, Solidarjetà u Sigurtà, COM(2005)12 tas-26.01.2005

[2] WHO, Strengthening mental health promotion, Ġinevra 2001 (Fact sheet no. 220)

[3] Wittchen HU, Jacobi F: Size and burden of mental disorders in Europe: a critical review and appraisal of 27 studies. European Neurospsychopharmacology, Volum 15 (2005), Għadd 4, pp. 357-376. Il-valuri tas-perċentwali bbażati fuq il-kalkoli tal-Kummissjoni stess.

[4] WHO, World Health Report 2001, p. 11. http://www.who.int/whr/2001

[5] Imwiet ikkawżati minn inċidenti tat-traffiku: 50 700, omiċidju: 5 350, *HIV/AIDS*: 5 000, figuri tad-*WHO* għall-2002. Kalkoli proprji bbażati fuq statistiċi ta' l-*Eurostat* u l-*Health For All Mortality database* tad-*WHO*

[6] Stima mill-*ILO*. http://agency.osha.eu.int/publications/newsletter/8/en/index_23.htm

[7] Kif ikkonfermat min-*Network* Ewropew ta' l-Ekonomija tas-Saħħa Mentali, proġett kofinanzjat mill-Programm ta' Promozzjoni tas-Saħħa tal-Komunità (1997-2002), implementat minn *Mental Health Europe-Santé Mentale Europe*, (2001-2003), http://www.mentalhealth-econ.org.

[8] Scott S, Knapp M, Henderson J, Maughan B: Financial costs of social exclusion: follow-up study of antisocial children into adulthood, British Medical Journal, 323 (2001), 191-196.

[9] Il-konferenza stabilixxiet Dikjarazzjoni tas-Saħħa Mentali għall-Ewropa u Pjan ta' Azzjoni għas-Saħħa Mentali għall-Ewropa, it-tnejn għar-Reġjun Ewropew tad-*WHO*. http://www.euro.who.int/mentalhealth2005

[10] Huma biss 26% ta' l-adulti Ewropej b'disturb mentali li għandhom kuntatt ma' servizzi formali tas-saħħa (Alonso, J., Angermeyer, M., Bernert, S.*et al.* (2004). Use of Mental Health Services in Europe: Results from the European Study on Epidemiology of Mental Disorders (ESEMeD) Project. Acta Psychiatr Scand; 109 (suppl 420): 47-54.

[11] Artikolu 152 tat-Trattat tal-KE, http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre235.html

[12] Deskrizzjoni fil-qosor tingħata fil-publikazzjoni: "Azzjoni għas-Saħħa Mentali. Attivitajiet kofinanzjati mill-Programmi tas-Saħħa Pubblika tal-Komunità Ewropea 1997-2004", http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/mental_health_en.htm. Lista tal-proġetti kollha simili li ntemmu u li hemm għaddejjin bħalissa tinkiseb minn: http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/project_en.htm

[13] Deċiżjoni Nu 1786/2002/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-23 ta' Settembru 2002 li tadotta programm ta' azzjoni Komunitarja fil-qasam tas-saħħa pubblika (2003-2008). Ġurnal Uffiċjali L 271, tad-09.10.2002

[14] Direttiva tal-Kunsill 2000/78/KE tas-27 ta' November 2000 li tistabilixxi qafas ġenerali għal trattament ugwali fl-impjieg u kariga, Ġurnal Uffiċjali L303 tat-2.12.2000, 16-22

[15] Il-Ħames Programm ta' Qafas għar-riċerka, żvilupp teknoloġiku u attivitajiet ta' dimostrazzjoni (1998 sa 2002), Deċiżjoni Nu 182/1999/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22.12.1998, Ġurnal Uffiċjali L26/1 tal-01.02.1999, is-Sitt Programm ta' Qafas għar-riċerka, żvilupp teknoloġiku u attivitajiet ta' dimostrazzjoni li jkopri l-perjodu 2002-2006, Deċiżjoni Nru 1513/2002/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27.06.2002, Ġurnal Uffiċjali L232/1 tad-29.08.2002; Ġurnal Uffiċjali L294/1 tad-29.10.02.

[16] Id-Diżabilità fis-Saħħa Mentali : evalwazzjoni Ewropea fis-sena 2000, MHEDEA-2000, Proġett ta' RTD QLG5-1999-01042, http://dbs.cordis.lu/fep-cgi/srchidadb?ACTION=D&SESSION=41092005-9-8&DOC=18&TBL=EN_PROJ&RCN=EP_DUR:36&CALLER=PROJ_LIFE

[17] Lista ta' proġetti relatati mas-saħħa jinstabu taħt il-Programm ta' Teknoloġiji tas-Soċjetà ta' l-Informazzjoni (*IST*) taħt il-Programmi ta' Qafas għar-Riċerka tista' tinkiseb minn http://www.cordis.lu/ist/ka1/health/projectbooklet/others.htm. Proġetti relatati mas-saħħa mentali jinkludu *MULTIPLE, ALDICT, ACTION, TASK, ASTRID, MEDIATE* u *VEPSY UPDATED*.

[18] http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/daphne/funding_daphne_en.htm

[19] Eurostat. Figuri għall-2002 (Greċja: l-aħħar figura disponibbli), bħal fl-anness 2.

[20] Proġett kofinanzjat mill-Programm tal-Komunità għal Monitoraġġ tas-Saħħa (1998-2002) implimentat mill-*Mutelle Générale de l'Education Nationale*, Pariġi (2001-2004). Il-proġett kopra dawk li qabel kienu l-15-il-Stat Membru ta' l-UE, in-Norveġja u l-Islanda, http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2001/monitoring/fp_monitoring_2001_frep_06_en.pdf. Bħalissa qed jiġi implimentat proġett li jikkorrispondi biex jiġbor id-*data* u l-informazzjoni għall-Istati Membri l-

ġodda, bħala parti mill-proġett "Informazzjoni dwar is-Saħħa Mentali u Determinanti għal-Livell Ewropew" kofinanzjat mill-Programm tal-Komunità għal Monitoraġġ tas-Saħħa (2003-2008), implementat minn *STAKES*, il-Finlandja, http://www.stakes.fi/mentalhealth/mindful.html.

21 Imwaqqaf minn proġett kofinanzjat mill-Programm tal-Komunità għal Monitoraġġ tas-Saħħa (2003-2008): *Generalitat de Catalunya, European Platform for Mental Health Promotion and Mental Disorder Prevention: indicators, interventions and strategies*. Http://www.impha.net

22 Riżoluzzjoni tal-Kunsill tat-18 ta' Novembru 1999 dwar il-promozzjoni tas-saħħa mentali. Ġurnal Uffiċjali C 086, tal-24/03/2000 P. 0001 - 0002, Rakomandazzjoni tal-Kunsill tal-5 ta' Ġunju 2001 dwar ix-xorb ta' l-alkoħol miż-żgħażagħ. Ġurnal Uffiċjali L161, tas-16/06/2001, P. 0038- 0041

Konklużjonijiet tal-Kunsill tal-5 ta' Ġunju 2001 dwar strateġija tal-Komunità biex titnaqqas il-ħsara relatata ma' l-alkoħol. Ġurnal Uffiċjali C 175, tal-20/06/2001 P. 0001- 0002

Konklużjonijiet tal-Kunsill tal-15 ta' Novembru 2001 dwar il-ġlieda kontra t-tensjoni u problemi relatati mad-dipressjoni. Ġurnal Uffiċjali C 175, tad- 09/01/2002 P. 0001- 0002

Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar il-ġlieda kontra l-istigma u d-diskriminazzjoni fir-rigward tal-mard mentali tat-2 ta' Ġunju 2003. Ġurnal Uffiċjali C 141, tas-17/06/2003 P.0001-0002

Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar Azzjoni Komunitarja dwar is-Saħħa Mentali tat-3 ta' Ġunju 2005 http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/ev_20050602_en.pdf

23 Proġett kofinanzjat taħt il-Programm tal-Komunità dwar il-Promozzjoni tas-Saħħa (1997-2002): *Academic Centre of Social Sciences, University of Nijmegen: Integrating mental health promotion interventions into countries' policies, practice and the health care system (2002-2005)*, www.imhpa.net

24 Id-dokumenti jistgħu jitniżżlu minn: http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2002/promotion/fp_promotion_2002_frep_16_en.pdf u http://www.imhpa.net

25 Għal aktar qari: WHO: Promoting Mental Health. *Concepts, Emerging Evidence, Practice. Summary Report, Geneva 2004*; WHO: *Prevention of Mental Disorders. Effective Interventions and Policy Options, Summary Report, Geneva 2004*. http://www.who.int/mental/evidence/en

26 Proġetti kofinanzjati mill-Programm tal-Komunità għall-Promozzjoni tas-Saħħa Mentali: *Mental Health Europe-Santé Mentale Europe, Mental Health Promotion of Adolescents and Young People (2000-2001)*, http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2000/promotion/promotion_project_2000_full_en.htm#14; *Mental Health Europe-Santé Mentale Europe, Mental Health Promotion of Children up to 6 years of Age (1997-1999)*, http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/1998/promotion/promotion_project_1998_full_en.htm#17.

27 Merllie, D. & Paoli, P. (2001) *Ten years of working conditions in the European Union*. Dublin*: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions*

28 Proġetti kofinanzjat mill-Programm tal-Komunità dwar il-Promozzjoni tas-Saħħa: *Belgische Interuniversitair Centrum, Coping with Stress and Depression-related Problems in Europe (2001-2003)*, http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2001/promotion/promotion_project_2001_full_en.htm#7

Promozzjoni tas-Saħħa Mentali u Strateġiji ta' Prevenzjoni għal Immaniġġjar ta' disturbi relatati ma' l-Ansjetà, d-Dipressjoni u t-Tensjoni fl-Ewropa 2001-2003), http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2001/promotion/promotion_project_2001_full_en.htm#2

29 bħal fin-nota 21

30 Proġett kofinanzjat mill-Programm tal-Komunità dwar il-Promozzjoni tas-Saħħa: *Universidad de Deusto, Faculty of Sociology, Unemployment and Mental Health,* http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/1999/promotion/promotion_project_1999_full_en.htm#6

31 Riżoluzzjoni tal-Kunsill tat-18.11.1999 (ara n-nota 22) dwar il-promozzjoni tas-saħħa mentali stiednet lill-Kummissjoni biex wara konsultazzjoni ma' l-Istati Membri, tikkunsidra l-bżonn li tressaq proposta għal rakomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-promozzjoni tas-saħħa mentali.

32 Rapport ta' l-esperti "Azzjonijiet kontra d-dipressjoni. Titjib fis-saħħa mentali u l-benessri billi jkunu miġġielda l-konsegwenzi ħżiena fuq is-saħħa u dawk soċjali u ekonomiċi tad-dipressjoni, ", Kummissjoni 2004. http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/mental/depression_en.htm

33 http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/drug/documents/drug_strategy0512_en.pdf

34 Ġurnal Uffiċjali C 168 tat-08/07/2005, p. 1-18

35 http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/l_165/l_16520030703en00310033.pdf

[36] Proġett kofinanzjat mill-Programm tal-Komunità dwar il-Promozzjoni tas-Saħħa 2003-2008, implimentat mil-*Ludwig Maximilians-University* Munich (2004-2005), http://www.eaad.net

[37] Berger, H (1999). Health Promotion - A Change in the Paradigms of Psychiatry. F': Berger, H., K. Krajic, R. Paul (Hrsg.): Health Promoting Hospitals in Practice: Developing Projects and Networks. Conrad, Gamburg

[38] Proġett taħt il-Fond Soċjali Ewropew: L-inklużjoni fl-Ewropa, Inklużi fis-soċjetà (2003-2004), http://europa.eu.int/comm/employment_social/index/socinc_en.pdf

[39] "Analiżi komparattiva tan-nefqa: Servizzi bbażati fil-komunità huma alternattivi għal istituzzjonijiet", numru tat-*tender* VT/2005/021, Ġurnal Uffiċjali tat-22 ta' Ġunju 2005 N° 2005/S 119-117014

[40] http://www.hpps.net

[41] Proġett kofinanzjat mill-Programm tal-Monitoraġġ tas-Saħħa tal-Komunità (1997-2002), implimentat mill-Institute of Mental Health, Mannheim (2000-2002). http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2000/promotion/promotion_project_2000_full_en.htm#8

[42] COM(2005)280 tat-30 ta' Ġunju 2005

[43] Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar is-Seba' Programm ta' Qafas tal-Komunità Ewropea għar-riċerka, l-iżvilupp teknoloġiku u attivitajiet ta' dimostrazzjoni (2007 sa 2013) COM(2005) Finali 119 tas-6 ta' April 2005

[44] Żviluppat taħt il-proġett "L-implimentazzjoni tas-Saħħa Mentali f'Azzjonijiet ta' Politika (IMPHA)" www.imhpa.net

[45] http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/mental/green_paper/consultation_en.htm

[46] Popolazzjoni totali tal-pajjiżi ta' l-UE (flimkien ma' l-Islanda, n-Norveġja u l-Iżvizzera; età 18-65): 301.7 miljuni

[47] Sors: Eurostat, Tal-Greċja l-aħħar sena disponibbli. Jekk jogħġbok innota li l-istatistiċi uffiċjali probabbli jissottovalutaw il-mewt mis-suwiċidji. Ir-reġistar ta' mewt bħala suwiċidju jiddependi fuq ħafna fatturi, inkluż dawk kulturali u reliġjużi.